

Уроки хімії. Вечеря о шостій

Драматична і феміністична історія сильної жінки.

Елізабет — геніальна вчена-хімік. На неї чекала блискуча кар'єра. Якби не один чоловік, Келвін, у якого закохалася. Та довго і щасливо не судилося: Келвін гине. Елізабет залишається з маленькою донькою на руках, однак знаходить в собі сили не здатися і стає зіркою популярного кулінарного шоу «Вечеря о шостій».

Завдяки телепрограмі жінка поєднує хімію та приготування оладків на сніданок і має купу прихильників. Але життя, як і наука, непередбачуване. Донька Медлін прагне будь-що дізнатися, яким був її батько. Доля готує Елізабет зустріч із минулим. Вона не тільки повернеться до наукових досліджень, а й дізнається приховану правду про коханого Келвіна.

Те, що впродовж останніх років завдавало нестерпного болю, тепер подарує надію на нове і краще майбутнє.

СВІТОВИЙ БЕСТСЕЛЕР, ЩО ЧИТАЮТЬ
У 35 КРАЇНАХ СВІТУ

БОННІ ГАРМУС
УРОКИ

ХІМІЇ

Вечеря о шостій

ЧИТАЙ
КНИЖКУ—
ЧЕКАЙ
НА СЕРІАЛ

КСД

BONNIE GARMUS

LESSONS
IN CHEMISTRY

A Novel

Doubleday
New York

БОННІ ГАРМУС

УРОКИ ХІМІЇ

Вечеря о шостій

Роман

ХАРКІВ
2022 КСД

Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля»
2023

ISBN 978-617-12-9926-9 (epub)

Жодну з частин цього видання не можна копіювати або відтворювати в будь-якій формі без письмового дозволу видавництва

Електронна версія зроблена за виданням:

Перекладено за виданням: Garmus B. *Lessons in Chemistry: A Novel* / Bonnie Garmus. — New York : Doubleday, 2022. — 400 p.

Переклад з англійської *Ірини Шагової*

Дизайнер обкладинки *Аліна Бєлякова*

Гармус Б.

Г20 Уроки хімії. Вечеря о шостій : роман / Бонні Гармус. — Харків : Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2022. — 400 с.

ISBN 978-617-12-9850-7

ISBN 978-0-385-54734-5 (англ.)

Елізабет — геніальна вчена-хімік. На неї чекала блискуча кар'єра. Якби не один чоловік, Келвін, у якого закохалася. Та довго і щасливо не судилося: Келвін гине. Елізабет залишається з маленькою донькою на руках, однак знаходить у собі сили не здатися і стає зіркою популярного кулінарного шоу «Вечеря о шостій». Завдяки телепрограмі жінка поєднує хімію та приготування оладків на сніданок і має купу прихильників. Але життя, як і наука, непередбачуване. Донька Медлін прагне будь-що з'ясувати, яким був її батько.

Доля готує Елізабет зустріч із минулим. Вона не тільки повернеться до наукових досліджень, а й дізнається приховану правду про коханого Келвіна. Те, що впродовж останніх років завдавало нестерпного болю, тепер подарує надію на нове і краще майбутнє.

УДК 821.111(73)

© Depositphotos.com / AllaSerebrina, NewAfrica, AndrewLozovyi, ginosphotos1, sergeypeterman, обкладинка, 2022

© Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», видання українською мовою, 2022

© Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», переклад і художнє оформлення, 2022

Моїй матері, Мері Своллоу Гармус

Розділ 1. Листопад 1961 року

У 1961 році, коли жінки носили сукні-сорочки, учащали до клубів садівниць і безтурботно роз'їжджали в машинах разом із дітьми без жодних пасків безпеки; коли ще ніхто й гадки не мав ні про рух шістдесятих, ні тим паче про те, що його учасники наступні шістдесят років проведуть у солодких спогадах про буремну молодість; коли великі світові війни завершилися, а таємні холодні — тільки-но розпочалися; коли люди починали мислити по-новому й вірити в те, що все можливо, — саме тоді, одного ранку, ще вдосвіта, тридцятирічна мати дівчинки на ім'я Медлін Зотт прокинулася з однією-єдиною думкою: її життя скінчилося.

Утім, попри усвідомлення цієї сумної істини, вона спромоглася дочалapati до лабораторії й зібрати для доньки харчі у школу.

«Паливо для мізків» — написала вона на клаптику паперу й запхала його в коробку зі сніданком. Відтак завмерла з олівцем у руці, ніби передумала, і записала на другому аркуші: «Під час перерви не забувай про фізичні вправи, але хлопцям не піддавайся». Тоді знову заклала, постукала олівцем по столу. І на третьому клаптику записала: «І тобі геть не здається. Більшість людей дійсно жахливі». Останні дві цидулки вона поклала згори.

Зазвичай малі діти читати не вміють, хіба такі слова, як «пес» або «іти». Проте Медлін вивчила літери ще трирічною й дотепер, а їй нещодавно виповнилося п'ять, встигла прочитати чи не всього Дікенса.

Вона була саме така: могла наспівати концерт Баха, але не могла самотужки зав'язати шнурки на власних черевиках; зуміла б пояснити, як обертається Земля навколо своєї осі, але часто програвала у «хрестики-нулики». От у тому й була халепа. Якщо музичних вундеркіндів завжди носять на руках, про малюків, що рано почали читати, ніхто й не згадує. Тому що вони вміють робити те, чого згодом навчиться і решта. Отже, бути в цьому першим — не дивовижа, а радше тягар.

І Медлін це швидко збагнула. Тому щоранку, коли мати виходила з дому, а її няня, сусідка Гаррієт, була чимось зайнята, вона витягала цидулки з пакунка зі сніданком, читала їх удома й складала в коробку з-під взуття, яку тримала в глибині шафи. А в школі вдавала, що така, як усі діти, — мала і неграмотна. Медлін знала: головне — підлаштуватися під решту. І в неї були на те залізні підстави: її мати ніколи не вміла підлаштовуватися, а тому з нею сталося те, що сталося.

У Коммонзі, містечку в Південній Каліфорнії, де погода була зазвичай тепла, хоча й не надто тепла, а небо — синє, хоча й не надто синє, і повітря чисте — що ж, бо тоді воно не могло бути інакшим, — вона лежала в ліжку із заплющеними очима та чекала. Вона знала: незабаром її ніжно поцілують у чоло, плечі обережно загорнуть ковдрою, а на вушко прошепотять: «Злови цей день за хвіст». А ще за мить загуде двигун, зариплять шини «плімута», що заднім ходом виїжджає на дорогу, пролунає брязкіт перемикання на першу швидкість. І її вічно зажурена мати вирушить на телестудію, де вдягне на себе фартух і вийде на знімальний майданчик.

Шоу називалося «Вечеря о шостій», і Елізабет Зотт була його безперечною зіркою.

Розділ 2. Пайн

Дослідниця в галузі хімії Елізабет Зотт мала бездоганну шкіру й поводитися так, що відразу ставало зрозуміло: вона ніколи не була і не буде пересічною людиною.

Як і будь-яку справжню зірку, її відкрили. Але не в барі, де продають солодку газовану воду, і не на показі мод, і навіть не завдяки щасливому знайомству. Усе сталося через крадіжку — а точніше, через поцуплений сніданок.

Насправді історія була проста: дівчинка на ім'я Аманда Пайн, яка відчувала до їжі пристрасть, що її деякі лікарі могли б окреслити як надмірну, залюбки з'їдала сніданки своєї шкільної подруги Медлін. А все тому, що сніданки були неабиякі. Поки решта дітей жувала канапки з арахісовим маслом і джемом, Медлін відкривала свою коробочку й добувала звідти чималий шмат лазаньї, яка лишилася після вчорашньої вечері, гарнір зі смажених цукіні, кілька четвертинок ківі, пів десятка помідорок чері, маленьку сільничку фірми «Мортон», пару ще теплих печивок із шоколадними крихтами і червоний картатий термос із крижаним молоком.

Ось чому всі зазіхали на їжу з коробки Медлін, зрештою, як і вона сама. Але дівчинка віддавала сніданок Аманді, тому що дружба потребує жертв. А ще тому, що Аманда була єдиною у школі, хто не глузував з дивачки Медлін, а та вже добре знала, що не схожа на решту дітей.

І лише коли одяг почав висіти мішком на охлялому тільці Медлін, Елізабет нарешті замислилася над тим, що відбувається. Згідно з її підрахунками, кількість спожитих донькою калорій була достатньою для бездоганного розвитку, отже, з погляду науки, та аж ніяк не мала б худнути. Несподіваний стрибок росту? Ні. В обчисленнях вона завжди враховувала цю можливість. Погане травлення? У її віці? Навряд чи. Медлін завжди ковтала вечерю, мов голодний звір. Лейкемія? Звісно ж ні. Елізабет не була схильною до зайвої тривоги, щоб не спати по ночах і уявляти, як її донька страждає від невиліковної хвороби. Вона була передусім людиною науки

й повсякчас намагалася знайти всьому переконливе тлумачення, аж одного разу помітила на губах Аманди Пайн червоний томатний соус і відразу збагнула, в чому річ.

— Містере Пайне, — промовила Елізабет, упевнено прокрокувавши повз секретарку до його кабінету в місцевій телестудії однієї середи в пообіддя. — Я телефонувала вже тричі, але ви так і не зволили передзвонити. Мене звати Елізабет Зотт. Я мати Медлін Зотт — наші діти вчаться разом у Вудівській початковій школі. Отже, прийшла повідомити: ваша дитина використовує дружні стосунки з моєю донькою в корисливих цілях. — А оскільки він лише спантеличено витріщався на неї, додала: — Вона з'їдає її сніданки.

— С-сніданки? — ледве спромігся вимовити Волтер Пайн, коли розгледів співрозмовницю: навколо її постаті в білому халаті сяяв ореол мало не ангельського світла, і лише вишиті червоним ініціали «Е. З.» на кишені свідчили, що перед ним стоїть жива істота.

— Ваша Аманда, — не відступала Елізабет, — постійно з'їдає сніданки моєї доньки. І, очевидно, вже протягом не одного місяця.

Волтер мовчав, вибалушивши очі. Перед ним стояла, впершись у боки, висока й струнка жінка з підколотим звичайним олівцем жмутком волосся кольору смаженого хліба, з безцеремонно червоними губами, сяйливою шкірою і прямим носом. І вона дивилася на нього поглядом фронтової лікарки, що подумки оцінює, чи варто взагалі рятувати такого, як він.

— А особливо мене обурює те, що заради їжі вона вдає із себе подругу Медлін.

— Я-як ви кажете вас звати? — промимрив Волтер.

— Елізабет Зотт, — гаркнула вона у відповідь. — Мати Медлін Зотт!

Волтер кивнув, намагаючись зібрати думки до купи. Він уже давно працював продюсером на телебаченні й прекрасно знав, що таке ефектність. Але це? Він не міг відвести погляд. Вона була приголомшливою. І буквально приголомшила його. Може, прийшла на прослуховування?

— Вибачте, — нарешті здобувся він на голос, — але всі ролі медсестер уже розподілені.

— Даруйте? — різко запитала вона.

Зависла довга пауза.

— Аманда Пайн, — повторила вона.

Він кліпнув очима й роздратовано промовив:

— Моя донька? О, — раптом стрепенувся він. — Що з нею? Ви лікарка? Зі школи? — Він схопився на ноги.

— О Боже, ні. Я хімікня. І пододала довгий шлях сюди від Гейстінґсу в обідню перерву, а все тому, що ви не відповідали на мої дзвінки. — А позаяк він і далі, здавалося, нічого не тямив, пояснила: — Гейстінґський науково-дослідний інститут. Інститут. Наука. Досліди, — зітхнувши, вимовила вона слова-підказки. — Я докладаю чималих зусиль, щоб готувати Медлін поживні сніданки, утім, ви теж, вочевидь, стараєтеся якнайкраще годувати свою дитину. — Він далі зняковіло витріщався, і вона додала: — Ви, звичайно, дбаєте про розумовий і фізичний розвиток Аманди. І, звісно ж, знаєте, що цього можна досягти лише завдяки правильному співвідношенню вітамінів і мінералів.

— Річ у тім, що місіс Пайн, вона...

— Так, я знаю. Зникла в невідомому напрямку. Я намагалася зв'язатися з нею, але мені повідомили, що вона нібито мешкає тепер у Нью-Йорку.

— Ми з нею розлучилися.

— Мені дуже шкода, але розлучення не має нічого спільного з приготуванням сніданків.

— Мабуть, але...

— Чоловіки спроможні готувати сніданки, містере Пайне.

Біологічно це можливо.

— Звісно, — погодився він і навпомацки підсунув до неї стілець. — Прошу вас, місіс Зотт, сідайте.

— Я залишила дещо в циклотроні, — роздратовано промовила вона, поглянувши на годинник. — Тож ми дійдемо якоїсь згоди чи ні?

— Цикло?..

— Прискорювач субатомних частинок.

Елізабет оглянула стіни. Вони були завішані плакатами в рамках з рекламою дешевих мелодрам та безглуздих ігрових шоу.

— Мої роботи, — проказав Волтер, якого раптом охопив сором за їхню дешевизну і безглуздість. — Можливо, бачили?

Вона обернулася, поглянула йому у вічі й дещо миролюбніше промовила:

— Містере Пайне, мені шкода, але я не маю ані часу, ані грошей на те, щоб готувати сніданки ще й на вашу доньку. Ми обоє усвідомлюємо, що їжа є каталізатором, який живить наші мізки, з'єднує родини, визначає майбутнє. Однак... — Вона затнулася й примружила очі, бо щойно помітила плакат мильної опери, на якому медсестра лікувала пацієнта в досить незвичний спосіб. — Хіба в когось є час, щоб навчити всю країну готувати повноцінну їжу? Я б хотіла, щоб він у мене був, але, на жаль... А хто б не хотів, чи не так?

Вона вже повернула до виходу, але Пайн, який чи то не хотів її відпускати, чи розумів, що в голові ось-ось майне важлива думка, негайно проказав:

— Почекайте, прошу, не йдіть — ну прошу вас. Що ви... Що ви тільки-но сказали? Буцімто можна навчити всю країну готувати їжу, повноцінну їжу?

Перший випуск «Вечері о шостій» вийшов за місяць по тому. Елізабет не була від цього в захваті — хай там як, а за фахом вона дослідниця в галузі хімії, — але довелося погодитися з причин доволі очевидних: на телебаченні платили більше, а в неї підростала донька, яку треба годувати не тільки сніданками.

З першого дня, коли Елізабет одягнула на себе фартух і вийшла на майданчик, стало зрозуміло: воно в неї є — «воно», себто дещо невловиме, але водночас очевидне. Крім того, вона була людиною складною — дуже відвертою та геть не легковажною, і тому ніхто не знав, як до неї підступитися. Зазвичай у кулінарних програмах показували добродушних шеф-кухарів, що задоволено присьорбували херес. Елізабет Зотт

була іншою. Вона ніколи не посміхалася. Не жартувала. А її страви були такими, як вона сама, — чесними і приземленими.

За пів року шоу Елізабет набуло популярності. За рік на нього посилалися як на авторитетне джерело. А за два роки диво-програма довела, що здатна поєднати не лише батьків і дітей, а й громадян і державу. Можна було без перебільшення сказати, що вся країна не сідала за вечерю, доки не закінчиться програма з Елізабет Зотт.

Її шоу дивився навіть віце-президент Ліндон Джонсон. «Хочете знати, що я думаю з цього приводу? — спитав він у нахаби-репортера, якого вирішив поставити на місце. — Я думаю, що вам слід менше писати, а більше дивитися телевізор. Почніть із програми “Вечеря о шостій” — її веде така собі Зотт. Так ось, вона справді знає, що робить».

І вона дійсно знала. Елізабет Зотт ніколи не показувала, як приготувати крихітні канапки з огірками або ніжне суфле. Її страви були простими і ситними — запеченими в горщиках, тушкованими, смаженими у великих пательнях. Вона довела до шалу вже чотири групи помічників. Завжди пропонувала робити великі порції. На її думку, вартісна страва мала готуватися не довше однієї години. А наприкінці передачі обов'язково зверталася в камеру: «Діти, гайда накривати на стіл. Вашій мамі теж потрібен час для себе».

Але потім один відомий репортер написав статтю під назвою «Навіщо нам їсти все, що вона подає на стіл?», де побіжно назвав її «Ласункою Ліззі», і дотепне милозвучне прізвисько причепилося до неї так сам швидко, як розпродалася газета, у якій воно було надруковане. Відтоді всі, хто не знав Елізабет особисто, називали її Ласункою, проте для доньки вона залишалася мамою, і, хай яка та була мала, все ж розуміла, що нове прізвисько лише применшує таланти її матері. Вона була хімікинею, а не кухаркою на телешоу. І Елізабет було соромно перед своєю єдиною донькою.

Часом уночі вона лежала без сну й міркувала над тим, як вона до цього дійшла. Але довго міркувати не доводилося, тому що відповідь була очевидною.

І пов'язана вона була з іменем Келвіна Еванса.

Розділ 3. Гейстінґський науково-дослідний інститут

Десять років тому, січень 1952 року

Келвін Еванс також був співробітником Гейстінґського науково-дослідного інституту, але, на відміну від Елізабет, що працювала в тисняві з іншими науковцями, мав у власному розпорядженні цілу лабораторію.

З огляду на його досягнення можна сказати, що він її, мабуть, таки заслужив. У віці лише дев'ятнадцяти років Келвін здійснив важливе дослідження, яке допомогло відомому британському хіміку Фредеріку Сенґеру отримати Нобелівську премію; а коли йому виповнилося двадцять два, винайшов швидший спосіб синтезу простих білків; у двадцять чотири завдяки зробленому ним прориву у вивченні реактивності дибензоселенофену потрапив на обкладинку журналу «Хімія сьогодні». Крім того, він був автором шістнадцяти наукових статей, гостем десяти міжнародних конференцій і мало не став членом наукової ради Гарвардського університету. Туди його запрошували двічі. Але він відмовився. Теж двічі. Почасти через те, що в Гарвард його свого часу не прийняли на перший курс, почасти... гаразд, насправді іншої причини не було. Келвін був видатною особистістю, але мав одну ваду: він не забував образ.

Але навіть більше, ніж злопам'ятством, він славився своєю нетерплячістю. Як і багато видатних науковців, Келвін ніколи не міг збагнути, чому решта людей такі тугодуми. А ще був інтровертом, що геть не є недоліком, просто він часто здавався непривітним. А що найгірше — він був веслувальником.

Будь-яка людина, що не займається веслуванням, знає: веслувальники — страшенні зануди. Вони охоче говорять лише про веслування. Досить зібрати в одній кімнаті двох або більше гребців, і ніхто й слова не скаже на звичні теми, як-от робота чи погода, — вам усі вуха протуркають довгими беззмістовними теревеннями про човни, пухирі, весла, зачіпи, ергометри, пір'я, тренування, захоплення, відпускання, витримки, розтягування,

сидіння, удари, ковзання, старти, сповільнення, ривки і про те, чи була вода «гладкою», чи ні. А тоді зазвичай переходять до обговорення, що пішло не так під час останнього веслування, що може трапитися наступного разу, хто в тому винний і/або хто припуститься помилок у майбутньому. Відтак обов'язково покажуть і порівняють свої мозолі. Ну а якщо вам зовсім не пощастить, насамкінець, під мовчазне і схвальне похитування головами, щонайменше кілька хвилин хтось із них описуватиме якийсь рідкісний випадок веслування, коли все пішло «як помащене».

Отже, крім хімії, Келвін палко захоплювався веслуванням. Власне, саме тому він і прагнув вступити до Гарварду: у 1945 році стати членом гарвардської команди означало опинитися серед найкращих. А точніше — на другому місці серед найкращих. Бо найкращими були веслувальники Вашингтонського університету, але він був розташований в Сіетлі, а Сіетл славився своєю дощовою погодою. Та Келвін ненавидів дощ. І тому вирішив шукати деінде — і знайшов: в Англії, тобто в Кембриджі. І цим ще раз спростував один із найпоширеніших міфів про науковців: що вони вміють проводити дослідження.

Першого ж дня, коли Келвін вирішив поплавати в Кембриджі, дощило. Наступного дня дощило теж. Третього дня: та сама картина.

— У вас тут завжди дощить? — розчаровано випитував він у членів своєї нової команди, коли вони дружно піднімали важкий дерев'яний човен на плечі й рушали незграбною ходою в бік причалу.

— О ні, майже ніколи, — запевнили вони. — Зазвичай у Кембриджі погідно. — А тоді обмінялися поглядами, ніби мали врешті нагоду пересвідчитися в тому, що давно підозрювали: американці — справжні телепні.

На жаль, Келвін виявився телепнем і в стосунках з дівчатами, що геть його не влаштовувало, оскільки він палко бажав закохатися. За шість років, що він прожив у Кембриджі, він

спромігся запросити на побачення п'яťох жінок, і з тих п'яťох тільки одна погодилася вийти з ним ще раз, і то лише тому, що вона його з кимось переплутала, коли взяла слухавку. А все через те, що йому бракувало досвіду. Він скидався на пса, який після років дресури спіймав нарешті білку, але не знає, що з нею робити.

— Привіт, е-е-е, — промимрив він, щойно дівчина відкрила йому двері і побачення почалося. З голови вилетіли всі думки, серце загупало, а долоні геть змокрили. — Деббі?

— Дейрдра, — промовила дівчина й уперше зиркнула на годинник. Зрештою, вона ще не раз на нього глипне цього вечора.

За вечерею розмова перестрибувала з розпаду ароматичних кислот (Келвін) на модний тоді фільм (Дейрдра), із синтезу нереактивних білків (Келвін) на питання, чи подобається йому танцювати (Дейрдра), відтак, коли годинник показав пів на дев'яту вечора, треба вже було їхати додому, щоб наступного дня вдосвіта веслувати (Келвін).

Навряд чи треба уточнювати, чи після таких побачень був секс. Але якщо уточнити — ні, не було.

— Тільки не кажи, що маєш із цим клопіт, — не вірили йому колеги-спортсмени. — Дівчатам подобаються веслувальники. — Що було не зовсім так. — Дарма що американець, ти симпатичний. — І знову брехня.

Однією з причин Келвінових невдач була його зовнішність. Він був довготелесим — шість футів чотири дюйма¹ заввишки — і мав дещо викривлену вправо спину, мабуть, через те, що тримав весло завжди з одного боку. А найгіршим був вираз обличчя — тужливий, мов у дитини, яка виховувала себе сама. Він мав великі сірі очі, сплутану біляву чуприну та вишневі й майже завжди спухлі від постійного кусання губи. Багато хто назвав би таке обличчя пересічним, бо годі було здогадатися, що за ним ховалися неабияка жадоба знань і чималий інтелект; утім, непоказність Келвіна забувалася, щойно той усміхався: рівні і білосніжні зуби неабияк його прикрашали. На щастя, закохавшись в Елізабет Зотт, Келвін усміхався мало не весь час.

Уперше вони зустрілися — або радше перекинулися кількома словами — вранці одного четверга в Гейстінґському науково-дослідному інституті, а точніше в залитій сонячним промінням особистій лабораторії Келвіна. На той час він устиг в рекордний термін закінчити навчання в Кембриджі, отримав ступінь доктора філософії й відразу дістав сорок три запрошення на роботу, однак вибрав посаду в Південній Каліфорнії, почасти завдяки репутації закладу, але переважно через клімат. У Коммонзі рідко дощило. Натомість сама Елізабет опинилася там лише тому, що більше їй ніде працювати не запропонували.

Вона стояла перед дверима лабораторії Келвіна Еванса й читала попередження, написані великими літерами:

ВХІД ЗАБОРОНЕНО
ПРОВОДИТЬСЯ ДОСЛІД
СТОРОННІМ НЕ ЗАХОДИТИ
ДВЕРІ НЕ ВІДЧИНЯТИ

І вона їх відчинила.

— Доброго дня, — намагалася вона перекричати голос Френка Сінатри, що гримів з магнітофона, який стирчав просто посеред лабораторії. — Хто тут головний? Мушу переговорити.

Здивований Келвін вистромив голову з-за центрифуги.

— Вибачте, міс, — роздратовано вигукнув він. На ньому були окуляри, які захищали його від чогось, що булькало праворуч. — Сюди не можна заходити стороннім. Ви бачили знаки перед входом?

— Бачила, — різко відказала Елізабет і попри суворі нотки в його голосі перетнула кімнату, щоб вимкнути музику. — Отак. Тепер ми почуємо одне одного.

Келвін прикусив губу і вказав на двері.

— Вам не можна тут бути. Там же написано.

— Авжеж. Але я чула, що у вашій лабораторії є надлишок хімічних колб, а нам унизу їх, навпаки, бракує. Бо всі вони тепер тут. — І вона тицьнула йому якусь цидулку. — Так мені сказав завідувач складом.

— Уперше про це чую, — відповів Келвін і прочитав папірець. — І вибачте, але ні. Колб я не віддам. Я можу сам пояснити це хіміку, якому вони потрібні. Хай він мені зателефонує. — І він повернувся до роботи, перед тим знову ввімкнувши магнітофон.

Елізабет і не подумала виходити.

— Можете пояснити хіміку? А я вам не підійду? — гаркнула вона, щоб перекричати Сінатру.

— Ні, — відповів той. А тоді вже м'якше додав: — Послухайте. Я знаю, що ви тут ні до чого, але вони не повинні відправляти секретарку, що має тут відбуватися за них власними боками. Вам, мабуть, складно зрозуміти, але я насправді тут зайнятий дуже важливими речами. Будь ласка. Скажіть вашому шефу, щоб зателефонував мені пізніше.

Елізабет зіщулила очі. Ох, як же вона зневажала людей, які керувалися в житті застарілими поняттями й робили припущення лише на підставі того, що хотіли бачити, а ще зневажала чоловіків, які думали, що робота секретарки зводиться лише до розуміння слів «надрукуйте це в трьох примірниках».

— Оце так збіг! — вигукнула вона й попрямувала до полиці, з якої зняла велику коробку колб і пробірок. — Я теж зайнята важливими речами. — А тоді рушила з кімнати геть.

У Гейстінґському науково-дослідному інституті працювало понад три тисячі осіб — ось чому Келвіну довелося шукати її серед них понад тиждень, — а коли нарешті таки знайшов, вона вдала, що геть про нього забула.

— Слухаю вас, — промовила вона й обернулася, щоб подивитися, хто зайшов до лабораторії. На ній були великі захисні окуляри, що в кілька разів збільшували її очі, і здоровезні, аж по лікті, гумові рукавиці.

— Привіт, — відгукнувся він. — Це я.

— Я? — перепитала вона. — А уточнити ви не могли б? — І вона повернулася до роботи.

— Я, — повторив Келвін. — Працюю п'ятьма поверхами вище. Пам'ятаєте, ви ще поцупили мої колби?

— Прошу не заходити за ту завісу, — наказала вона, схиливши голову набік. — Минулого тижня тут сталася маленька аварія.

— Нелегко було вас відшукати.

— Ви не проти, якщо я трохи попрацюю? Тепер саме я займаюся важливими речами.

Він стояв і терпляче чекав, доки вона завершить вимірювання, впише отримані дані до блокнота, порівняє їх з результатами попереднього дня. Відтак вона попрямувала до вбиральні.

— Ви досі тут? — спитала, коли повернулася назад. — Хіба у вас немає роботи?

— Ціла тонна.

— Колб я вам назад не віддам.

— Отже, ви мене пам'ятаєте.

— Так, і приємного в цих спогадах мало.

— Я прийшов вибачитися.

— Пусте.

— Пообідаємо разом?

— Ні.

— Повечеряємо?

— Ні.

— А як щодо кави?

— Послухайте, — промовила Елізабет, впершись у боки величезними гумовими рукавицями, — ви починаєте мені набридати.

Келвін ніяково відвів погляд.

— Щиро прошу вас мені пробачити. Я вже пішов.

— Це був Келвін Еванс? — спитав у неї лаборант, коли побачив, як той торує собі шлях між п'ятнадцятьма науковцями, що працювали мало не пліч-о-пліч у приміщенні, що було розміром із чверть його особистої лабораторії. — Що він тут забув?

— Виборював свої колби, — відповіла Елізабет.

— Колби? — невпевнено перепитав той. — Зачекай. — І він схопив одну з них. — Ти про ту коробку, яку десь надібала минулого тижня? Значить, то були його колби?

— Я їх не надібала. Я їх здобула.

— У Келвіна Еванса? Ти геть здуріла?

— Формально — ні.

— Він дозволив тобі їх забрати?

— Формально — ні. Хоча чекай, форма в мене була.

— Яка ще форма? Ти ж знаєш, що спочатку мала прийти до мене. Саме я замовляю лабораторне приладдя.

— Розумію. Але я чекала понад три місяці. Тебе просила аж чотири рази, написала п'ять заявок на отримання нового інвентаря, розмовляла з доктором Донатті. Якщо чесно, вже не знала, що робити далі. Я не можу проводити дослідження без приладдя. Саме без оцих колб і пробірок.

Лаборант заплющив очі, поволі розтулив повіки, щоб підкреслити, яка вона тупа.

— Послухай. Я тут працюю набагато довше, ніж ти, і знаю, як зробити краще. Хіба ти не чула, чим славиться Келвін Еванс? Окрім досягнень у хімії?

— Так, чула. Надлишком лабораторного реманенту.

— Ні. Тим, що він не забуває образ. Ніколи!

— Он як? — з цікавістю промовила вона.

Елізабет також уміла пам'ятати образи. От тільки в неї вони були переважно пов'язані зі ставленням їхнього патріархального суспільства до жінки як до істоти, що в багатьох речах поступається чоловікові. У хисті. В розумі. У винахідливості. Суспільство вважало, що чоловіки ходять на роботу, щоб займатися важливими справами: відкривати нові планети, покращувати продукти, писати закони. А жінки повинні сидіти вдома й виховувати дітей. Сама вона дітей мати не бажала — і це однозначно, — але усвідомлювала, що інші жінки хочуть не лише народжувати дітей, а й бути успішними на роботі. І що тут такого неправильного? А нічого. Просто мати і те, і те можна чоловікам, але не жінкам.

Недавно вона читала, що в одній із країн обоє батьків працюють і разом виховують дітей. Але в якій саме? Швеції? Вона ніяк не могла згадати. Але головне, що велося їм дуже добре. Економіка зростала, родинні зв'язки зміцнювалися. Вона б легко вписалася в таке суспільство. У такій країні її

ніхто б не приймав за секретарку, а якби на якійсь нараді вона звітувала про свої наукові відкриття, не довелося б воювати з чоловіками, які завжди намагаються перекричати жінку або й гірше — привласнити її здобутки. Елізабет похитала головою. Що й казати, в 1952 році з рівноправ'ям було геть кепсько.

— Тобі слід вибачитися перед ним, — правив далі лаборант. — І будь чемна, коли повертатимеш склянки. Ти підставляєш під удар нашу лабораторію — не ганьби мене.

— Усе буде гаразд, — відказала Елізабет. — Це лише колби.

Наступного ранку хімічні колби зникли, а натомість її зустріли ворожі погляди колег, які тепер боялися, що через неї потерпатимуть від сумнозвісного злопам'ятства Келвіна Еванса. Вона спробувала поговорити з ними, проте всі вони так чи інак уникали розмов із нею. А трохи згодом, проходячи повз кімнату для відпочинку, почула, як хтось із них на неї скаржиться: мовляв, надто вже високо вона себе несе, вважає, що краща від решти, відмовляється ходити на побачення з усіма, навіть з неодруженими. Далєбі, магістерський ступінь у Каліфорнійському університеті дався їй нелегко: слово «нелегко» супроводжували сороміцький жест й непристойний сміх. Та за кого вона себе має?

— Комусь треба поставити її на місце, — докинув один із них.

— Не така вона вже й розумна, — впевнено промовив інший.

— Та просто курва, — заявив хтось знайомим голосом. То був її бос, Донатті.

Елізабет, що вже не раз чула такі розмови, була, однак, приголомшена останніми словами. Охоплена хвилею нудоти, вона важко сперлася на стіну. Її вже вдруге назвали цим словом. Уперше — і який то був жах! — вона почула його в Каліфорнійському університеті.

Це трапилося близько двох років тому. За десять днів вона вже мала закінчити навчання й отримати ступінь магістра і якимось затрималася в лабораторії до дев'ятої вечора, бо була певна, що знайшла помилку в протоколі випробувань.

Вона сиділа, постукувала по аркушу паперу щойно загостреним олівцем № 2², міркувала над своїм припущенням,

коли це раптом прочинилися двері.

— Агов? — гукнула вона. Елізабет нікого не чекала.

— Ви досі тут, — почувся голос її куратора. Він був геть не здивованим.

— О. Вітаю вас, докторе Маєрсе, — сказала вона і підвела голову. — Саме так. Ось передивляюся протокол випробувань для завтрашнього звіту. Здається, тут є помилка.

Він відчинив двері ширше, зайшов усередину й роздратовано промовив:

— Я не просив вас нічого перевіряти. І казав, що звіт уже готовий до подання.

— Знаю. Просто закортіло поглянути ще раз. — Насправді Елізабет зовсім не хотіла дивитися на все це знов, але однаково мала перевірити, щоб затвердитися в суто чоловічій команді Маєрса. Їй було байдуже до його дослідження: воно виявилось пересічним, далеким від новаторства. Але попри відсутність творчого підходу і будь-якого значного відкриття останнім часом, Маєрс вважався одним із провідних дослідників ДНК у Сполучених Штатах.

Елізабет він не подобався, утім, як і решті. Крім, либонь, адміністрації університету, яка любила Маєрса за те, що той опублікував більше праць у цій галузі, ніж будь-хто. У чому ж полягала таємниця такої плідності? А в тому, що сам він нічого не писав — за нього працювали старшокурсники. Він переписував усе слово в слово, міняв назву, сям-там вставляв кілька власних речень і видавав роботу за свою, та йому це завжди якось миналося, бо хіба ж хтось читає наукові праці від початку до кінця? Та ніхто. І таких праць з'являлося в нього дедалі більше, а сам він набував слави. Так і став провідним дослідником ДНК — завдяки самій лише кількості робіт.

Крім уміння клепати статті десятками, він мав ще й славу бабія. На природничих факультетах жінок було мало — переважно секретарки, — проте ті, що там працювали, усі відчули на собі його липку увагу. Зневірені, з опухлими очима, вони звільнялися вже за пів року — нібито з особистих причин. Однак Елізабет лишилася: їй був конче потрібний магістерський ступінь. Терпіла щоденні приниження — доторки, хтиві слова,

огидні натяки — і завжди поводитися так, щоб він збагнув: її це не цікавить. Одного дня він викликав її до свого кабінету, буцімто щоб поговорити про допуск до захисту дисертації, але замість того почав запихати руку під її спідницю. Вона силоміць вивільнилася й пригрозила, що напише скаргу.

— Кому? — розсміявся він. Відтак узявся докоряти, мовляв, чого вона така «занудна», ляснув по сідниці й наказав принести з шафи його пальто, бо знав: тільки-но вона відчинить дверцята, побачить цілу купу світлин, на яких напівоголені жінки покірно залякли рачки, а чоловічий чобіт переможно спирається на їхні спини.

— Ось тут, — показала вона доктору Маєрсу. — Крок дев'яносто перший на сторінці двісті тридцять другій. Температура. Я певна: вона зависока, тому ензими втратили активність, що викривило результати.

Доктор Маєрс споглядав на неї з порога.

— Ви комусь іще це показували?

— Ні. Щойно помітила.

— Тобто з Філіпом не розмовляли? — Філіп був головним помічником Маєрса в дослідженнях.

— Ні, — відповіла вона. — Він тільки-но пішов. Я можу його наздогнати...

— Не треба, — перервав він її. — Тут є ще хтось?

— Ні, принаймні я нікого не бачила.

— Протокол складений правильно, — різко сказав він. — Ви не фахівець. І годі вже сумніватися в моїх рішеннях. Навіть не думайте про це комусь казати. Вам ясно?

— Я просто хотіла допомогти, докторе Маєрсе.

Той глипнув на неї так, наче не вірив, що вона говорить щиро.

— Власне, мені справді потрібна ваша допомога, — сказав він, повернувся до дверей і замкнув їх на засув.

Спершу він замахнувся і навідріг дав їй ляпаса — її голова смикнулася, як м'яч на гумці. Із закривавленим ротом і широко розплющеними очима вона ошелешено заціпеніла, відтак спробувала випростатися. Він скривився, наче не задоволений

результатом, а тоді збив її з табуретки на підлогу. Маєрс був кремезним чолов'ягою — важив двісті п'ятдесят фунтів³, — і сила його ударів залежала від маси, а не фізичної підготовки. Вона лежала, він нахилився над нею і, як автокран піднімає недбало складений тюк, підхопив її за стегна та жбурнув, мов ганчір'яну ляльку, назад на табурет. А тоді перевернув, вибив з-під неї табурет і вдарив обличчям та грудьми об сталеву стільницю.

— Тихо будь, курво, — наказав він, доки вона відбивалася, а сам заповзвся грубими палюхами жадібно мацати її під спідницею.

Елізабет задихалася, відчувала в роті металевий присмак, а він не вгавав: однією рукою задер спідницю вище талії, а другою торсав у неї між стегнами.

Він так щільно притиснув її обличчя до столу, що вона ледве дихала, годі було й думати про те, щоб закричати. Лише біла його позаду ногами, як загнаний звір, але її опір бісив його ще більше.

— Не хвищайся, — застеріг він. Піт стікав з його черева і розпливався по її стегнах. Але щойно він поворухнувся, вона спромоглася вивільнити руку. — Тихо будь, — люто скомандував він. Його огрядна туша мало не розчавила її, мов пляцок, але вона щосили виверталася, ошелешено хапаючи ротом повітря. І щоб востаннє нагадати їй, хто тут господар, він схопив її за волосся і смикнув. А тоді, як п'яний, навалився на неї ззаду і вдоволено стогнав, аж поки раптом не зойкнув від болю.

— Трясця! — заволав він, відтягуючи від неї свої тілеса. — Хай тобі грець! Що це було? — Отетерілий від несподіваного болю в правому боці, він відштовхнув її. Поглянув на гладке черево, намагаючись збагнути, де болить, проте бачив лише маленьку рожеву гумку, що стирчала в животі з правого боку. Її оперізувало вузьке криваве кільце.

Олівець № 2. Перед тим Елізабет намацала його вільною рукою, а тоді вихопила й устромила в живіт начальника. Олівець зайшов навіть не кінчиком, а на всю довжину. Гостро заточений грифель у жовтій дерев'яній оболонці із золотавим обідком —

сім дюймів⁴ друга проти семи дюймів ворога. Він простромив не лише товсту і тонку кишку Маєрса, а й усю її кар'єру.

— Ви справді маєте право сюди приходити? — запитав офіцер охорони університетського містечка, коли доктора Маєрса забрала машина швидкої допомоги. — Покажіть мені своє студентське посвідчення.

Елізабет спантеличено озирнулася. Вона стояла в подертому одязі, в неї тремтіли руки, а на чолі помалу проступав великий синець.

— Цілком логічне запитання, — пояснив офіцер. — Адже що може робити жінка в лабораторії вночі?

— Я ст-старшокурсниця, — затинаючись, промовила вона. Їй було погано. — З факультету хімії.

Офіцер зітхнув, наче в нього не було часу слухати всілякі дурниці, і видобув записничок. — Спробуйте чесно розповісти про те, що сталося.

Слабким від пережитого голосом Елізабет усе йому розказала. Той удавав, ніби записує, однак, коли відвернувся, щоб кинути колезі: «Все під контролем», вона завважила порожні сторінки.

— Вибачте. Мені... Мені потрібен лікар.

Той із ляскотом закрив блокнот.

— Бажаєте скласти заяву з вибаченнями? — І глипнув на її спідницю так, наче сама тканина вже була здатна спокусити. — Ви встромили в людину олівець. Невже вас анітрохи не мучить сумління?

Вона скинула на нього порожній погляд.

— Ви... Ви, здається, не зовсім зрозуміли, офіцере. Він першим напав на мене. А я... я просто захищалася. Мені потрібен лікар.

Полісмен зітхнув.

— Отже, вибачень не буде? — спитав він і клацнув ручкою.

Вона витріщилася на нього, злегка роззявивши рота, — її трусило. Відтак поглянула на стегно, на якому залишилися синяві сліди від пальців Маєрса. Її мало не знудило.

А коли підводила очі, встигнула помітити, що офіцер зиркнув на годинник. Маленький жест — і все стало ясно. Вона

потягнулася вперед і вихопила посвідчення з його рук.

— Авжеж, офіцере, — колючим, мов тюремний дріт, голосом промовила вона. — Я от подумала, і, знаєте, мені дійсно шкода.

— Ну, нарешті. Не гаймо час. — І він знову клацнув ручкою. — Отже, я вас слухаю.

— Олівців, — сказала вона.

— Олівців... — повторив він і взявся записувати.

Вона підвела голову, зустрілася з ним очима й відчула, як у скронях пульсує кров.

— Шкода, що в мене було замало олівців.

Через те що вона здійснила напад, або спричинила «нешасний випадок», згідно з визначенням приймальної комісії, шлях в аспірантуру для неї був відтепер закритий. Доктор Маєрс упіймав її на гарячому. Вона намагалася зіпсувати протокол випробувань, перекрутивши результати дослідів, — він побачив усе на власні очі. Коли він викрив її, вона запропонувала йому інтим. Маєрс відмовився, вони почали битися. Не встиг він оговтатися, як у нього в кишках уже стирчав олівець. На щастя, він вижив.

Звісно, ніхто йому не повірив. Усі добре знали доктора Маєрса. Але він належав до керівництва Каліфорнійського університету, і тому ніхто не мав наміру його звільнити. Звільнили Елізабет. Магістратуру вона закінчила. Синці колись зійдуть. Рекомендаційного листа їй напишуть. Іди собі на всі чотири сторони.

Ось так вона опинилася в Гейстінґському науково-дослідному інституті. І тепер стояла за дверима кімнати для відпочинку, спершись спиною об стіну, задихаючись від відрази.

Вона звела погляд і зустрілася очима з лаборантом.

— З тобою все гаразд, Зотт? Маєш якийсь дивний вигляд.

Вона мовчала.

— Вибач, Зотт, — покаянно промовив він. — Мені не слід було здійсмати галас через ті колби. А щодо тих розумників, — і він махнув головою в бік кімнати для відпочинку, бо явно також чув, про що вони говорили, — навіть не зважай.

Однак не зважати було годі. Вже наступного дня доктор Донатті — той, що обізвав її курвою, — перекинув свою підлеглу на новий проєкт.

— Там тобі буде набагато легше, — пояснив він. — Ближче до твого рівня.

— Але чому, докторе Донатті? — питала вона. — Хіба я не давала собі ради з роботою? — Насправді це вона була рушійною силою останнього дослідницького проєкту групи, і вони ось-ось мали опублікувати результати. Але Донатті вказав їй на двері. Наступного дня Елізабет доручили нескладну роботу з вивчення амінокислот.

Лаборант завважив, що вона ледве тамує злість, і спитав, чому їй так кортить стати науковицею.

— Мені не кортить, — огризнулася вона. — Я вже науковиця!

Однак ані товстун з Каліфорнійського університету, ані її шеф, ані купка вузьколобих колег — ніхто з них не був спроможний відволікти її від досягнення мети. Вона пододала чимало негараздів у житті. І була готова надалі протистояти всім вітрам.

Але вітер на те й вітер, щоб із плином часу руйнувати навіть тверді породи. Спливали місяці, і за цей час доля ще не раз перевірила її на стійкість. Її єдиною віддушиною був театр, утім, навіть він подеколи розчаровував.

Одного суботнього вечора, за два тижні після історії з колбами, вона придбала квиток на «Мікадо». Оперета мала бути доволі кумедною, і їй уже давно хотілося на ній побувати, але що довше вона дивилася, то менш цікавою та здавалася. Тексти пісень відгнали расизмом, самі актори були білими, і вже було очевидно, що вину за чужі помилки у фіналі муситиме спокутувати головна героїня. Дійство нагадувало їй власне місце роботи. Вона вирішила не гаяти часу й піти геть під час антракту.

За збігом обставин Келвін Еванс також прийшов подивитися оперету, і якби він стежив за тим, що відбувалося на сцені, його думки нічим не відрізнялися б від тих, що снували в голові Елізабет. Однак він був на першому побаченні із секретаркою відділу біології, і ще його неабияк нудило. Усе, що сталося між ними перед тим, виявилось суцільною помилкою: секретарка,

яка вважала славу Келвіна запорукою заможності, запропонувала йому піти на оперету, а той у відповідь, задихаючись від її парфумів, лише закліпав очима, що вона витлумачила для себе як «залюбки».

Нудити його почало під час першого акту, а наприкінці другого він уже ледве стримувався.

— Перепрошую, — прошепотів він. — Мені дуже зле. Я пішов.

— Ти про що? — підозріло спитала вона. — Ти не схожий на хворого.

— Щось мене нудить, — пробурмотів він.

— Ну, знаєш, я для цього вечора нову сукню купила. І не піду, доки не проношу її всі чотири години.

Келвін жбурнув гроші на таксі кудись у напрямку її отетерілого обличчя, а тоді помчав до вестибюля, звідки, обережно тримаючись рукою за живіт, чкурнув у бік вбиральні.

За збігом обставин саме цієї миті Елізабет опинилася у вестибюлі й теж прямувала у вбиральню. Але побачила довгу чергу, у відчаї розвернулася назад і наштовхнулася на Келвіна — і тієї ж миті він на неї виблював.

— Господи, — спромігся він вимовити між спазмами. —

О Боже.

Приголомшена Елізабет зібралася докупи й попри те, що їй щойно зіпсували сукню, підбадьорливо поклала руку на скоцюрблений тулуб Келвіна.

— Чоловікові погано! — не впізнавши його, гукнула вона в бік черги перед убиральнею. — Може, хтось покличе лікаря?

Але ніхто не озвався. Налякані звуками блювання і смородом, усі, хто перед тим стояв у черзі, негайно розбіглися.

— Боже мій, — не вгавав Келвін, тримаючись за живіт, — о Боже.

— Мабуть, варто принести вам паперового рушника, — турботливо промовила Елізабет. — І викликати таксі. — Відтак пильніше придивилася до його обличчя й запитала: — Скажіть, а ми з вами часом не знайомі?

Двадцять хвилин по тому вона вже допомагала йому зайти в його дім.

— Гадаю, імовірність розбризкування дифеніламінарсину з аерозолію можна виключити, — сказала вона. — Адже більше постраждалих немає.

— Хімічна атака? — здивовано спитав він і знову схопився за живіт. — Не думаю.

— Може, щось не те з'їли. Харчове отруєння.

— О-о-о, — застогнав він. — Мені так незручно. Так шкода. Ваша сукня. Я заплачу за хімчистку.

— Пусте. Кілька плям та й годі. — І вона допомогла йому дістатися канапи, на яку він гепнувся, мов важкий мішок.

— Я... навіть не пам'ятаю, коли блював востаннє. А тим паче на людях.

— Буває.

— Сходив, називається, на побачення. І залишив там дівчину. Можете собі уявити?

— Ні, — відповіла вона, бо вже й не пригадувала, коли востаннє була на побаченні.

Добру хвилину вони сиділи мовчки, потім він прикрив очі. Вона сприйняла це як знак, що їй тепер можна йти додому.

— І ще раз вибачте, — прошепотів він, коли почув, що вона прямує до дверей.

— Пусте. Не треба вибачатися. Проста реакція на хімічну несумісність. Ми з вами науковці. Звичайна річ.

— Ні, ні, — намагався він пояснити ледве чутним голосом. — Я про те, що подумав, ніби ви секретарка. Пам'ятаєте? Того дня, коли просив вашого шефа мені передзвонити. Вибачте. Будь ласка.

Вона не відповіла.

— Ми так офіційно і не познайомилися. Келвін Еванс.

— Елізабет Зотт, — відповіла вона, збираючи власні речі.

— Гаразд, Елізабет Зотт, — спромігся він на кволу посмішку, — ви врятували мені життя.

Але вона його вже не чула.

— Моє дослідження ДНК було зосереджене навколо поліфосфорних кислот як чинників конденсації, — розповідала вона Келвіну наступного тижня за чашкою кави в їдальні. —

І досі все було гаразд. Але місяць тому мені доручили інше завдання. Вивчати амінокислоти.

— Але навіщо?

— Так вирішив Донатті — ви маєте його знати, хіба ви не працюєте з ним? Так чи інакше, він вважає, що моє дослідження нікому не потрібне.

— Однак для кращого розуміння ДНК дуже важливо досліджувати саме чинники конденсації...

— Авжеж, я це знаю, знаю, — погодилася вона. — Я збиралася розвивати цю тему в дисертації. Але найбільше мене цікавить абіогенез.

— Абіогенез? Теорія щодо виникнення життя з простих, неорганічних форм? Неймовірно. Але ви не маєте докторського ступеня.

— Ще ні.

— Але це тема для докторської.

— Я маю ступінь магістра хімії. Я закінчила Каліфорнійський університет.

— Надто академічний підхід, — співчутливо кивнув він. — Застарілі методи. Вирішили піти звідти.

— Не зовсім так.

Запала довга й ніякова мовчанка.

— Послухайте, — нарешті заговорила вона після глибокого вдиху. — Ось що я думаю про поліфосфорні кислоти...

Мимохіть вона протеревенила понад годину, Келвін підтакував, щось записував, подеколи ставив вдумливі питання, на які вона залюбки відповідала.

— Я б просунулася далі, але, як уже казала, мене «перекинули на інше завдання». Утім, щоб продовжувати справжню роботу, мені завжди бракувало навіть найпростішого приладдя. — І пояснила, чому була змушена цупити реманент в інших лабораторіях.

— Невже так важко добути приладдя? — дивувався Келвін. — Гейстінґс — установа аж ніяк не бідна.

Елізабет поглянула на нього так, ніби він щойно спитав, чому з такою кількістю рису китайці не спроможні нагодувати всіх голодних дітей у країні.

— Дискримінація за статевою ознакою, — відповіла вона й завзято постукала по столу олівцем № 2, який незмінно носила із собою за вухом або у волоссі. — А ще політика, кумівство, правова нерівність і повсюдна несправедливість.

Він закусив губу.

— Але головне — дискримінація за статевою ознакою, — підсумувала вона.

— Тобто? — здивувався він. — Невже в науці не потрібні жінки? Який сенс? Треба залучати всіх талановитих науковців.

Елізабет вражено поглянула на нього. Досі вона думала, що Келвін Еванс — розумний чоловік, але щойно збагнула: він розумний, але далеко не в усіх питаннях. Вона пильніше придивилася до нього: яких би слів дібрати, щоб він нарешті второпав? Потім обіруч двічі скрутила волосся й зібрала його на маківці у жмуток. А тоді скріпила олівцем.

— Коли ви вчилися в Кембриджі, — обережно почала вона, поклавши руки назад на стіл, — скільки там було жінок, що займалися наукою?

— Жодної. Але мій коледж був виключно для хлопців.

— А, розумію. Тобто деінде жінки мають ті самі можливості, що й чоловіки, правильно? Отож, скількох науковиць ви можете назвати? Тільки не згадуйте мадам Кюрі.

Він глянув на неї розгублено.

— Найгіршим є те, Келвіне, — заявила вона, — що можливості половини населення згаяні. І річ не лише в тім, що мені бракує приладдя для дослідження, а і в тім, що жінки не спроможні здобути необхідну для них освіту. І навіть якщо вони відвідують коледж, доступ до Кембриджу для них закритий. Отже, вони не матимуть ані однакових із чоловіками можливостей, ані відповідної поваги. Високо не стрибнеш — багато не отримаєш. Я вже не згадую про різницю в зарплатні. А все через те, що вони не закінчили навчального закладу, який дав би їм змогу бути першими.

— Ви маєте на увазі, — повільно промовив він, — що в науці хотіло би працювати більше жінок?

Вона широко розплющила очі.

— Ну звісно ж хотіли б. У науці, медицині, бізнесі, музиці, математиці. Будь-якій галузі. — Вона на мить замовкла, бо насправді жінок, що мріяли б про науку або щось подібне, могла перелічити на пальцях однієї руки. Більшість дівчат, із якими вона вчилася в коледжі, стверджувала, що їм потрібний лише магістерський ступінь. І це неабияк бентежило, наче всі вони випили якогось трунку, що тимчасово вимкнув їм мізки.

— Натомість, — провадила вона далі, — жінки сидять удома, бавлять дітей і миють підлогу. Це ж узаконене рабство. Навіть ті жінки, які самі хотіли бути домогосподарками, вважають, що їхньої праці ніхто не цінує. Чоловіки думають, що пересічна мати п'ятох дітей протягом дня замислюється щонайбільше над тим, яким кольором сьогодні пофарбувати нігті.

Келвін уявив собі п'ятох дітлахів і здригнувся.

— Щодо вашої роботи, — спробував він скерувати непросту розмову в інше русло. — Думаю, мені вдасться це владнати.

— Не треба нічого ладнати. Я сама здатна дати собі раду.

— Ні, не здатні.

— Даруйте?

— Ви не спроможні собі допомогти, тому що у світі не все так просто. Життя несправедливе.

Його слова її розлютили: не йому розводитися з нею про несправедливість. Він геть нічого не тямив. І тільки-но вона взялася пояснювати, як він її перервав:

— Послухайте, життя завжди було несправедливе, але ви вперто не бажаєте цього помічати. Думаєте, якщо вдасться виправити кілька помилок, усе решта встане на свої місця? Як би ж то. Я дещо вам пораджу, добре? — І доки вона не встигла йому відмовити, договорив: — Не намагайтеся зламати систему. Перехитріть її.

Вона сиділа й мовчки міркувала над його словами. Вони дратували її своєю жахливою і несправедливою слухністю.

— До речі, цікавий збіг: цьогоріч я теж працював над поліфосфорними кислотами, але досі нічого нового не відкрив. Ваше дослідження могло б усе змінити. Якщо сказати Донатті, що мені потрібні ваші напрацювання, вже завтра вас повернуть на попереднє робоче місце. Та навіть якби мені була непотрібна

ваша праця — а вона мені потрібна — я однаково ваш боржник. По-перше, назвав вас секретаркою, а по-друге, зіпсував вам сукню.

Елізабет сиділа мовчки. Хай що підказував здоровий глузд, а пропозиція гріла душу. Однак вона щосили опиралася: думка, що із системою краще боротися хитрощами, була їй не до вподоби. Чому не можна просто поводитися розсудливо? Крім того, вона не любила, коли їй робили послуги. Це відгонило шахрайством. Але позаяк вона поставила собі за мету чогось досягти, просто сидіти й чекати не могла. Бездіяльність і справді нічого не дасть.

— Послухайте, — чітко проказала вона й відкинула з обличчя пасмо волосся. — Сподіваюся, ви розумієте, що я ні на що не натякаю, але в минулому в мене були деякі неприємності, отже, мушу пояснити: я не напрошуюся на особисті стосунки. Йдеться лише про роботу. Усе решта мене не цікавить.

— Мене теж, — запевнив він її. — Лише робота. І більше нічого.

— І більше нічого.

І вони обоє підхопилися з чашками в руках та вирушили кожен у своєму напрямку. Зрештою, сподіваючись, що насправді є більше, ніж це «нічого».

[1](#) Приблизно 193 см. (Тут і далі прим. перекл.)

[2](#) Олівець НВ, твердо-м'який.

[3](#) Приблизно 130 кг.

[4](#) Приблизно 18 см.

Розділ 4. Вступ до хімії

Близько трьох тижнів по тому Келвін і Елізабет, голосно перемовляючись, простували до паркувального майданчика.

— Твоя думка далека від істини, — казала вона. — Ти забуваєш про важливість білкового синтезу.

— Навпаки, — заперечив він, і йому спало на гадку, що дотепер ніхто не називав його думки далекими від істини, та почувши це вперше, засмутився. — Не вірю власним вухам: ти цілком забула молекулярну будо...

— Не забула...

— Але ковалентних зв'язків — два...

— Їх три...

— Так, але лише тоді...

— Послухай, — різко перервала вона його, коли вони зупинилися перед її автівкою. — Є одна проблема.

— Яка проблема?

— Ти сам, — упевнено промовила вона, тицьнувши в нього обома руками. — Ти і є проблема.

— Через те що ми не дійшли з тобою згоди?

— Ідеться не про те.

— Тоді про що?

— Просто... — Вона невпевнено махнула рукою, а тоді поглянула кудись у далечінь.

Келвін зітхнув і, поклавши руку на дах її старенького синього «плімута», приготувався до довгої тиради.

За останні декілька тижнів вони зустрічалися вже вшосте (двічі під час обідньої перерви і чотири рази за чашкою кави), і щоразу це скидалося на контрастний душ. Його кидало в жар на саму думку про те, яка вона розумна, кмітлива, цікава, загадкова і — так! — бентежно приваблива; таких жінок він ще не бачив у житті. Але водночас сипало морозом поза шкірою, бо вона завжди ніби намагалася якнайскоріше втекти. І тільки-но вона йшла, він упадав у розпач і сумував за нею решту дня.

— Я про недавні дослідження на шовкопрядах, — вела вона далі. — Про них писали в останньому номері журналу «Наука».

Ось що я мала на увазі, коли говорила про непередбачувані ускладнення.

Він кивнув так, наче зрозумів, але насправді й гадки не мав, про що вона говорить і до чого тут шовкопряди. Під час їхніх зустрічей він усіляко вдавав, що вона його цікавить лише як фахівець. Ані разу не пропонував заплатити за каву, принести її тацю з обідом, відчинити перед нею двері, навіть тоді, коли вона тримала так багато книг у руках, що не було видно і маківки її голови. Йому навіть удалося не зомліти, коли вони випадково зіштовхнулися біля мийки й від її волосся війнуло свіжістю. Він і гадки не мав, що волосся може так чудово пахнути, наче його вимили в басейні з квітами. Невже вона здогадається, що він лише вдавав байдужість? Він аж нетямився від того, як усе складалося.

— Стаття про бомбікол, — пояснила вона. — У шовкопрядів.

— Звичайно, — тупо підтакнув він і згадав, яким був дурнем під час їхньої першої зустрічі. Коли назвав її секретаркою. Ще й мало не виштовхав з лабораторії. А згодом? Виблював на неї. Вона запевнила його, що все забула, але ту жовту сукню більше ані разу не вдягнула. І хай що б казала, образу, звісно ж, зачаїла. Кому, як не йому, чемпіонові у злопам'ятних видах спорту, було цього не помітити?

— Вони так спілкуються між собою — хімічним шляхом, — вела вона далі. — Такі собі сигнали від самиць шовкопряда.

— Самиці шовкопряда. Шовкопрядині, — уїдливо докинув він. — Круто.

Вона спантеличено відступила на крок.

— Отже, тобі нецікаво. — Мочки її вух почервоніли.

— Анітрохи.

Елізабет коротко зітхнула й узялася шукати ключі в сумочці.

Неймовірне розчарування. Нарешті вона зустріла чоловіка, з яким можна нормально говорити, ще й такого розумного, кмітливого, цікавого, загадкового (і бентежно привабливого, коли він усміхався), а той навіть не зацікавився нею як жінкою. Ну, тобто анітрохи. Протягом останніх тижнів вони мали шість побачень, і щоразу вона поводитися вельми по-діловому,

ridmi
ТВІЙ УЛЮБЛЕНИЙ КНИЖКОВИЙ

КУПИТИ